

УДК 658.0:336

*Жихарцева О.О.,
здобувач кафедри теоретичної та прикладної економіки,
Львівський торговельно-економічний університет*

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ІНТЕГРОВАНИХ КОРПОРАТИВНИХ СИСТЕМАХ

Постановка проблеми. На сучасному етапі, коли у ввітчизняній економіці інтеграційні процеси стають все більш значними, великі інтегровані корпоративні системи відіграють визначальну роль у забезпеченні стійкого економічного зростання та підвищенні ефективності виробництва.

Враховуючи масштаби діяльності інтегрованих корпоративних систем та складність їх діяльності, зазначимо, що успішність таких структур залежить від організаційно-економічного механізму управління ефективністю господарської діяльності, який охоплює сукупність економічних та організаційних важелів та методів, за допомогою яких здійснюється управління виробничими, фінансово-економічними процесами та відносинами з метою ефективного впливу на кінцеві результати діяльності інтегрованих корпоративних систем.

Як наслідок вище зазначеного, зростає актуальність формування дієвого організаційно-економічного механізму, який би сприяв вирішенню однієї з найважливіших проблем сучасного господарювання – підвищення конкурентоспроможності українських підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, що стосуються організаційно-економічного механізму управління ефективністю господарської діяльності в інтегрованих корпоративних системах, досліджувались у працях таких вчених, як: Л. І. Абалкін [1], П. М. Куліков [2], Г. А. Іващенко, С. В. Мочерний [3], П. В. Осипов [4], Т. В. Полозова, Ю. В. Овсюченко [5], Л. А. Сиволап [6], Ю. М. Уманців [7], І. А. Фесенко [8] та ін.

Однак у більшості наукових досліджень недостатньо уваги приділено саме необхідності формування дієвого організаційно-економічного механізму, який би сприяв вирішенню однієї з найважливіших проблем сучасного господарювання, а саме: підвищення конкурентоспроможності українських підприємств. Усе це свідчить про актуальність теми, а відтак зумовило вибір на пряму дослідження в науковому і практичному аспектах.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз сутності та необхідності організаційно-економічного механізму управління ефективністю господарської діяльності в інтегрованих корпоративних системах та обґрунтування доцільності формування дієвого організаційно-економічного механізму, який би сприяв підвищенню конкурентоспроможності українських підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Важливість формування організаційно-економічного механізму управління ефективністю господарської діяльності в інтегрованих корпоративних системах обумовлює детальне обґрунтування поняття «організаційно-економічний механізм».

До визначення сутності організаційно-економічного механізму вчені не мають єдиної точки зору, тому ця проблема своєї актуальності не втратила й на сьогодні потребує дослідження та узагальнення.

У табл. 1 нами наведено визначення даного поняття окремими вченими та дослідниками (табл. 1).

Таблиця 1

Визначення поняття «Організаційно-економічний механізм» у трактуванні окремих окремими вченими та дослідниками

Автор	Визначення поняття «Організаційно-економічний механізм»	Джерело
Абалкін Л.І.	основу «організаційно-економічного механізму» складають організаційно-економічні відносини, що формують у процесі оптимізації суспільної праці, відносин обміну діяльністю і відносин управління	1
Осипов Ю.М.	система організації суспільного господарства, як суспільна система господарських суб'єктів з притаманними їм механізмами господарювання та притаманними всій системі господарськими суспільними інститутами, регулюючими діяльність господарських суб'єктів	4
Мочерний В.С.	система основних форм, методів, важелів використання економічних законів, розв'язання протиріч суспільного виробництва, а також формування потреб, створення системи стимулів і узгодження економічних інтересів основних класів і соціальних груп	3
Куліков П.М.	система організаційних та економічних форм і методів ведення господарства, що спонукає до підвищення ефективності функціонування виробничих систем та спрямована на свідоме використання економічних законів і досягнення поставлених стратегічних цілей суб'єктами підприємницької діяльності	2

Джерело: складено на основі [1-4]

Отже, розглянувши визначення та трактування поняття «організаційно-економічний механізм» окремими вченими та дослідниками, можемо зробити висновок стосовно того, що в основному автори розуміють його як систему інструментів для регулювання процесу діяльності суб'єктів господарювання та досягнення поставлених стратегічних цілей суб'єктами підприємницької діяльності.

Дослідження трактування категорії «організаційно-економічний механізм управління ефективністю господарської діяльності» дає нам можливість виділити дві основні його складові, а саме: організаційну та економічну.

Опираючись на думку І. А. Фесенко [8], можемо зробити висновок стосовно того, що економічна складова організаційно-економічного механізму управління ефективністю господарської діяльності інтегрованих корпоративних систем відповідає за фінансове забезпечення та здійснює контроль і оцінку ефективності діяльності, а організаційна складова включає організацію економічних цілей, обґрунтування методів організації і регулювання діяльності, впровадження прогресивних форм організації праці та ефективної системи мотивації діяльності.

Отже, організаційна та економічна складові організаційно-економічного механізму управління ефективністю господарської діяльності інтегрованих корпоративних систем доповнюють одна одну та утворюють комплексний організаційно-економічний механізм управління ефективністю господарської діяльності інтегрованих корпоративних систем.

Виходячи з аналізу трактування організаційно-економічного механізму та розгляду його складових, метою організаційно-економічного механізму управління ефективністю господарської діяльності інтегрованих корпоративних систем є створення умов для досягнення цілей, які ставить перед собою суб'єкт господарювання за допомогою економічних методів.

Важливе значення для розкриття сутності організаційно-економічного механізму управління ефективністю господарської діяльності інтегрованих корпоративних систем становлять його ознаки, а саме: елементна, функціональна та процесна [5].

Відповідно до позиції Т. В. Полозової [5], до переліку зазначених вище ознак організаційно-економічного механізму управління ефективністю господарської діяльності інтегрованих

корпоративних систем доцільно було б додати нормативно-правову ознаку, згідно якої організаційно-економічний механізм розкривається через права власності та методи регулювання цих прав у різних зацікавлених осіб, які поряд із рівнями управління створюють окрему систему рівнів власності.

Своєю чергою варто зазначити, що функціонування організаційно-економічного механізму управління ефективністю господарської діяльності інтегрованих корпоративних систем проявляється в сукупності економічних важелів та методів. В результаті їх органічної дії відбувається формування економічних відносин, забезпечуються інтереси зацікавлених сторін, їх корпоративні права і, як наслідок, формуються оптимальні бізнес-процеси, які враховують умови зовнішнього-економічного середовища.

Отже, до важелів організаційно-економічного механізму управління ефективністю господарської діяльності інтегрованих корпоративних систем належать організаційні, до яких відносять кадрове забезпечення, інформаційне забезпечення, захист інформації, організаційно-правову форму та структуру управління, та економічні: амортизаційна політика, політика ціноутворення, система оподаткування, кредитування та страхування.

Варто зазначити, що поєднання організаційних та економічних важелів дає можливість вибору правильного рішення для оптимізації витрат та покращення діяльності суб'єкта господарювання та виступає визначальним чинником його ефективної діяльності.

Що стосується методів організаційно-економічного механізму управління ефективністю господарської діяльності інтегрованих корпоративних систем, то до основних відносяться також економічні та організаційні.

Економічні методи організаційно-економічного механізму управління ефективністю господарської діяльності інтегрованих корпоративних систем – це методи, які реалізують матеріальні інтереси у виробничих процесах чи будь-якій іншій діяльності із використанням товарно-грошових відносин.

Організаційні методи організаційно-економічного механізму управління інтегрованих корпоративних систем представляють собою комплекс способів і прийомів впливу на працівників, які ґрунтуються на використанні організаційних відносин та адміністративній владі керівництва.

Своєю чергою зазначимо, що до методів організаційно-економічного механізму управління ефективністю господарської діяльності інтегрованих корпоративних систем відносять законодавчу та нормативну базу і методичне забезпечення діяльності суб'єкта господарювання.

Використання зазначених методів організаційно-економічного механізму управління ефективністю господарської діяльності інтегрованих корпоративних систем забезпечує дотримання правових норм та повноважень, а від правильності їх застосування залежить ефективність функціонування суб'єкта господарювання.

Розглянувши складові організаційно-економічного механізму управління ефективністю господарської діяльності інтегрованих корпоративних систем, його ознаки, важелі та методи, можемо сформулювати і його завдання, до яких, на нашу думку, слід віднести наступні:

- формулювання відповідно до вимог часу стратегічних цілей інтегрованих корпоративних систем;
- окреслення шляхів та критеріїв досягнення стратегічних цілей;
- виявлення ключових факторів, від яких залежить результативність господарської діяльності інтегрованих корпоративних систем;
- прогнозування результативності та ефективності господарської діяльності учасників інтегрованих корпоративних систем;
- аналіз зовнішньоекономічного середовища інтегрованих корпоративних систем;
- оцінка наявних ресурсів інтегрованих корпоративних систем;
- виявлення факторів ризику;
- здійснення пошуку й обґрунтування нових цілей розвитку інтегрованих корпоративних систем з урахуванням їх пріоритетності.

Дедалі більшого значення для формування дієвого та ефективного організаційно-економічного механізму управління ефективністю господарською діяльністю в інтегрованих корпоративних системах в умовах світової фінансової кризи набуває стратегічний аналіз зовнішнього середовища.

Це пов'язано з тим, що стан і напрям розвитку зовнішнього середовища певною мірою визначають можливості інтегрованих корпоративних систем щодо локалізації кризи та виходу з неї. Слід зазначити, що зовнішнє середовище є джерелом, що забезпечує інтегровані корпоративні системи ресурсами, які необхідні для підтримки його внутрішнього потенціалу.

Оскільки формування дієвого організаційно-економічного механізму управління ефективністю господарською діяльністю в інтегрованих корпоративних системах залежить від впливу зовнішнього оточуючого середовища, тому необхідність дослідження факторів зовнішнього середовища має важливе значення.

Отже, аналіз зовнішнього середовища інтегрованих корпоративних систем є важливим чинником для формування дієвого та ефективного організаційно-економічного механізму управління

ефективністю господарської діяльності в інтегрованих корпоративних системах з метою їх ефективного функціонування в сучасних умовах, що потребує аналізу складових компонентів макросередовища інтегрованих корпоративних систем.

Оцінка складових компонентів макросередовища інтегрованих корпоративних систем, встановлення зв'язків між ними дозволить виявити сильні та слабкі сторони інтегрованих корпоративних систем, оцінити можливості і загрози, а також активізувати їх діяльність й підвищити ефективність та сформувати дієвий та ефективний організаційно-економічний механізм управління ефективністю господарської діяльності в інтегрованих корпоративних системах з метою їх ефективного функціонування в сучасних умовах.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, оскільки головною метою створення інтегрованих корпоративних систем є отримання більш високих фінансових результатів від спільної діяльності її членів порівняно з результатами їх діяльності за рамками інтегрованого об'єднання, а основним фінансовим результатом їх діяльності є прибуток, тому питанням, які стосуються організаційно-економічного механізму управління ефективністю господарської діяльності в інтегрованих корпоративних системах та напрямам його вдосконалення, слід приділяти більше уваги та постійно працювати над його вдосконаленням.

У підсумку зазначимо, що формування організаційно-економічного механізму управління ефективністю господарською діяльністю інтегрованих корпоративних систем є складним процесом і потребує врахування всіх його складових, елементів, методів та законів розвитку.

Формування дієвого організаційно-економічного механізму сприятиме вирішенню однієї з найважливіших проблем сучасного господарювання – підвищення конкурентоспроможності українських підприємств.

Бібліографічний список

1. Абалкин Л.И. Курс переходной экономики / Л.И. Абалкин. – М. : Финстатинформ, 1997. – 416 с.
2. Куліков П.М. Економіко-математичне моделювання фінансового стану підприємства : [навчальний посібник] / П.М. Куліков, Г.А. Іващенко. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2009. – 178 с.
3. Мочерний С.В. Економічна теорія : [посібник] / С.В. Мочерний. – К. : Академія, 2001. – 656 с.
4. Осипов П.В. Інтегральний виробничий потенціал харчової промисловості : [навч. посіб.] / П.В. Осипов. – Одеса : Автограф, 2004. – 289 с.
5. Полозова Т.В. Сутність організаційно-економічного механізму функціонування підприємств промисловості / Т.В. Полозова, Ю.В. Овсученко // Вісник МСУ. Економічні науки. – 2005. – № 1-2. – Том VIII. – С. 63-65.
6. Сиволап Л.А. Можливості імплементації в Україні зарубіжного досвіду функціонування фінансово-промислових груп / Л.А. Сиволап // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2015. – Випуск 2(12). – Том 1. – С. 79-80.
7. Уманців Ю. Інституціоналізація фінансово-промислових груп в Україні / Ю. Уманців // Вісник Національного банку України. – 2014. – № 7. – С. 33-39.
8. Фесенко І.А. Організаційно-економічний механізм управління ресурсним потенціалом вугледобувних підприємств / І.А. Фесенко // Вісник економічної науки України. – 2010. – № 1. – С. 138-142 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/45451>.

References

1. Abalkin, L.I. (1997), *Kurs perekhodnoy ekonomiki* [Course of transitional economy], Finstatinform, Moscow, Russia, 416 p.
2. Kulikov, P.M. (2009), *Ekonomiko-matematychne modeliuвання finansovoho stanu pidpriemstva* [Economic-mathematical design of the financial state of enterprise], tutorial, Vyd. KhNEU, Kharkiv, Ukraine, 178 p.
3. Mochernyi, S.V. (2001), *Ekonomichna teoriia* [Economic theory], Akademiia, Kyiv, Ukraine, 656 p.
4. Osypov, P.V. (2004), *Intehralnyi vyrobnychy potentsial kharchovoi promyslovosti* [The integrated production potential of food industry], tutorial, Avtohrاف, Odessa, Ukraine, 289 p.
5. Polozova, T.V. and Ovsuchenko, Yu.V. (2005), "Essence organizationally economic to the mechanism of functioning of enterprises of industry", *Visnyk MSU. Ekonomichni nauky*, no. 1-2, Volume VIII, pp. 63-65.
6. Syvolap, L.A. (2015), "Possibilities of implementation in Ukraine of foreign experience of the financial-industrial groups", *Teoretychni i praktychni aspekty ekonomiky ta intelektualnoi vlasnosti*, Issue 2(12), Volume 1, pp. 79-80.
7. Umantsiv, Yu. (2014), "Institutionalization of financial and industrial groups in Ukraine", *Visnyk Natsionalnoho banku Ukrainy*, no. 7, pp. 33-39.

8. Fesenko, I.A. (2010), "Organizational-economic mechanism of resource potential of coal mining enterprises", *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, no. 1, pp. 138-142, available at: <http://dspace.nbuv.gov.ua> (access date May 03, 2017).

Жихарцева О.О. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ІНТЕГРОВАНІХ КОРПОРАТИВНИХ СИСТЕМАХ

Мета - аналіз сутності та необхідності організаційно-економічного механізму управління ефективністю господарської діяльності в інтегрованих корпоративних системах та обґрунтування доцільності формування дієвого організаційно-економічного механізму, який би сприяв підвищенню конкурентоспроможності українських підприємств.

Методика дослідження. В основу досліджень покладені як загальнонаукові (аналіз, спостереження), так і спеціальні методи пізнання. Зокрема, методи аналізу і спостереження використані для дослідження та обґрунтування доцільності розробки та реалізації дієвого організаційно-економічного механізму; методи пізнання використані для аналізу етапів розробки організаційно-економічного механізму.

Результати. Виявлено, що питання, які стосуються необхідності формування дієвого організаційно-економічного механізму, який би сприяв підвищенню конкурентоспроможності українських підприємств, набувають особливої актуальності на сучасному етапі.

Встановлено, що у науковій літературі єдиного підходу щодо визначення сутності організаційно-економічного механізму вчені не мають, тому ця проблема своєї актуальності не втратила й на сьогодні потребує дослідження та узагальнення.

Встановлено, що функціонування організаційно-економічного механізму управління ефективністю господарської діяльності інтегрованих корпоративних систем проявляється в сукупності економічних важелів та методів.

Обґрунтовано, що дедалі більшого значення для формування дієвого та ефективного організаційно-економічного механізму управління ефективністю господарською діяльністю в інтегрованих корпоративних системах в умовах світової фінансової кризи набуває стратегічний аналіз зовнішнього середовища.

Зроблено висновок, що формування дієвого організаційно-економічного механізму сприятиме вирішенню однієї з найважливіших проблем сучасного господарювання – підвищення конкурентоспроможності українських підприємств.

Наукова новизна. Обґрунтовано доцільність формування дієвого організаційно-економічного механізму, який би сприяв підвищенню конкурентоспроможності українських підприємств.

Практична значущість полягає в тому, що основні положення даного дослідження у формі методичних рекомендацій можуть бути використані підприємствами для розробки та реалізації дієвого організаційно-економічного механізму.

Ключові слова: організаційно-економічний механізм, інтегрована корпоративна система, макросередовище, економічні відносини.

Zhykhartseva O.O. ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM FOR EFFICIENCY MANAGEMENT OF ECONOMIC ACTIVITIES IN THE INTEGRATED CORPORATE SYSTEMS

Purpose - analysis of essence and necessity organizationally economic to the mechanism of management of economic activity in the computer-integrated corporate systems and ground of expedience of forming effective efficiency organizationally economic to the mechanism which would be instrumental in the increase of competitiveness of the Ukrainian enterprises.

Methodology of research. In basis of researches works are fixed both scientific (analysis, supervision) and special, methods of cognition. The methods of analysis and supervision are used for research and ground of expedience of development and realization effective organizationally economic to the mechanism. The methods of cognition are used for the analysis of design times organizationally economic to the mechanism.

Findings. It is well-proven that questions, which touch the necessity of forming effective organizationally economic, acquire the special actuality a mechanism which would be instrumental in the increase of competitiveness of the Ukrainian enterprises on the modern stage.

It is well-proven that in scientific literature of the unique approach in relation to determination of essence organizational and economic mechanism scientists do not have, that is why this problem of the actuality did not lose and for today needs research and generalization.

It is marked that functioning organizationally economic shows up the mechanism of management of economic activity of the computer-integrated corporate systems efficiency in the aggregate of economic instruments and methods.

Grounded, that all greater value for forming effective and effective organizationally economic to the mechanism of management efficiency in the computer-integrated corporate systems in the conditions of world financial crisis the strategic analysis of external environment acquires economic activity.

A conclusion is done, that forming effective organizationally economic will be instrumental in a mechanism to the decision of one of major problems of modern menage – increase of competitiveness of the Ukrainian enterprises.

Originality consists in the ground of expedience of forming effective organizationally economic to the mechanism which would be instrumental in the increase of competitiveness of the Ukrainian enterprises.

Practical value consists in that the substantive provisions of this research in form methodical recommendations can be used enterprises for development and realization effective organizationally economic to the mechanism.

Key words: organizational and economic mechanism, integrated corporate system, macroenvironment, economic relations.

Жихарцева О.О. ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЙ МЕХАНИЗМ УПРАВЛЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬЮ ХОЗЯЙСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В ИНТЕГРИРОВАННЫХ КОРПОРАТИВНЫХ СИСТЕМАХ

Цель - анализ сущности и необходимости организационно-экономического механизма управления эффективностью хозяйственной деятельности в интегрированных корпоративных системах и обоснования целесообразности формирования действенного организационно-экономического механизма, который бы способствовал повышению конкурентоспособности украинских предприятий.

Методика исследования. В основу исследований работы положены как общенаучные (анализ, наблюдение), так и специальные, методы познания. Методы анализа и наблюдения использованы для исследования и обоснования целесообразности разработки и реализации действенного организационно-экономического механизма. Методы познания использованы для анализа этапов разработки организационно-экономического механизма.

Результаты. Выявлено, что вопросы, которые касаются необходимости формирования действенного организационно-экономического механизма, который бы способствовал повышению конкурентоспособности украинских предприятий, приобретают особенной актуальности на современном этапе.

Установлено, что в научной литературе единственного подхода относительно определения сущности организационно-экономического механизма ученые не имеют, поэтому эта проблема своей актуальности не потеряла и на сегодня нуждается в исследовании и обобщении.

Установлено, что функционирование организационно-экономического механизма управления эффективностью хозяйственной деятельности интегрированных корпоративных систем проявляется в совокупности экономических рычагов и методов.

Обосновано, что все большего значения для формирования действенного и эффективного организационно-экономического механизма управления эффективностью хозяйственной деятельностью в интегрированных корпоративных системах в условиях мирового финансового кризиса приобретает стратегический анализ внешней среды.

Сделан вывод, что формирование действенного организационно-экономического механизма будет способствовать решению одной из важнейших проблем современного ведения хозяйства – повышения конкурентоспособности украинских предприятий.

Научная новизна заключается в обосновании целесообразности формирования действенного организационно-экономического механизма, который бы способствовал повышению конкурентоспособности украинских предприятий.

Практическая значимость заключается в том, что основные положения данного исследования в форме методических рекомендаций могут быть использованы предприятиями для разработки и реализации действенного организационно-экономического механизма.

Ключевые слова: организационно-экономический механизм, интегрированная корпоративная система, макросреда, экономические отношения.